

PERSBERICHT JAARCIJFERS 2015

Rotterdam, 15 april 2016

TBI REALISEERT GROEI BEDRIJFSRESULTAAT UIT NORMALE ACTIVITEITEN

- Bedrijfsopbrengsten, geschoond voor desinvesteringen in 2014, nemen toe met 7,5 procent naar € 1,557 miljard
- Toename bedrijfsresultaat uit normale activiteiten met € 6,2 miljoen tot € 14,2 miljoen
- Nettoresultaat € 1,3 miljoen
- Orderportefeuille € 1,795 miljard
- 1.707 woningen verkocht, een toename met 61 procent
- Ongevallenfrequentie index (IF): 3,1
- Onverminderd sterke financiële positie: solvabiliteit 32,2 procent;
- Kredietfaciliteit verlengd tot december 2020
- Techniekondernemingen Croon en Wolter & Dros fuseren in 2016

Resultaten (x € 1 miljoen)	2015	2014 vergelijkbaar**	2014 vergelijkend
Bedrijfsopbrengsten	1.557	1.449	1.603
Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT)*	14,2	2,3	8,0
Operationele marge	0,9%	0,2%	0,5%
Nettoresultaat	1,3	- 2,1	1,4
Orderportefeuille	1.795		1.743
Solvabiliteit	32,2%		32,9%

* Uit normale activiteiten (exclusief reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen)

** Geschoond voor de verkopen van Acto, Alfen en Fri-Jado in 2014

Daan Sperling, voorzitter van de Raad van Bestuur van TBI

‘Door een krachtige opleving van de woningmarkt namen de bedrijfsopbrengsten van TBI, geschoond voor de activiteiten die in 2014 zijn verkocht, toe met 7,5 procent naar € 1.557 miljoen. Ook ons bedrijfsresultaat uit normale activiteiten steeg in vergelijking met 2014 en kwam uit op € 14,2 miljoen.

TBI heeft in 2015 de fundamenten onder de winstgevendheid versterkt door de kostenstructuur te verbeteren. Tevens zijn in 2015 de benodigde voorbereidingen getroffen voor een samengaan van de techniekondernemingen Croon en Wolter & Dros in 2016. Daarnaast hebben we sterker gestuurd op een rendement dat past bij het risicoprofiel van de projecten in combinatie met strakke projectbeheersing. Ook hebben we de processen binnen de organisatie verder gestroomlijnd.

Naast een continue focus op projectbeheersing en kostenoptimalisatie blijven we onverminderd investeren in het ontwikkelen van innovatieve oplossingen op het gebied van product-, proces- en/of conceptontwikkeling. De synergie-effecten door multidisciplinaire samenwerking van de TBI-ondernemingen worden steeds meer en beter benut. Ze stellen ons in staat op een onderscheidende manier in te spelen op de steeds complexere vragen van klanten. Een uitstekende basis voor verdere groei, die wordt versterkt door onze solide financiële positie.’

RESULTATEN

De bedrijfsopbrengsten daalden met 2,9 procent naar € 1,557 miljard (2014: € 1,603 miljard). Geschoond voor de activiteiten die in 2014 zijn verkocht (Acto Informatisering B.V., Alfen B.V. en Fri-Jado Groep B.V.) namen de bedrijfsopbrengsten in 2015 toe met € 108 miljoen, een stijging met 7,5 procent. De operationele marge verbeterde met 0,4 procentpunt naar 0,9 procent. Het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (EBIT) geschoond voor niet-operationele lasten nam toe met € 6,2 miljoen tot € 14,2 miljoen (2014: € 8,0 miljoen).

In 2015 zijn de bedrijfsprocessen met name binnen het segment Techniek verder gestroomlijnd en is de omvang van de organisatie aangepast aan de ontwikkeling van het activiteitsniveau. De reorganisatiekosten die hiermee gemoeid waren, bedroegen € 11,2 miljoen (2014: € 11,6 miljoen).

Daarnaast is in 2015 € 4 miljoen (2014: € 1,5 miljoen) afgewaardeerd op vastgoedposities. Het nettoresultaat kwam uit op € 1,3 miljoen (2014: € 1,4 miljoen).

RESULTATEN SEGMENTEN

TECHNIEK

(x € 1 miljoen)	<u>2015</u>	<u>2014 vergelijkbaar</u>	<u>2014 vergelijkend</u>
Bedrijfsopbrengsten	696	708	862
Bedrijfsresultaat*	4,0	2,4	8,1
Marge	0,6%	0,3%	0,9%
Orderportefeuille	696		743

* *Uit normale bedrijfsactiviteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen).*

In de utiliteitsmarkt, waar volume- en prijsdruk nog steeds aanwezig zijn, stabiliseerde het aantal opdrachten op een laag niveau en bleef het resultaat achter.

De infrastructurele activiteiten in het segment Techniek realiseerden een goed resultaat door een significante afname van het risicoprofiel van een aantal grote projecten (Coentunneltracé, Maasvlakte A15 en Sluiskiltunnel). De industriële activiteiten lieten een lichte groei zien.

Als gevolg van de verkoop van Acto, Alfen en Fri-Jado in 2014 zijn zowel de bedrijfsopbrengsten als het bedrijfsresultaat in 2015 afgenomen ten opzichte van 2014. Geschoond voor deze activiteiten namen de bedrijfsopbrengsten in 2015 met € 12 miljoen af en is de EBIT uit normale bedrijfsactiviteiten toegenomen van € 2,4 miljoen in 2014 naar € 4,0 miljoen in 2015.

Klanten vragen steeds vaker om een geïntegreerde oplossing op het gebied van technische installaties. Met de integratie van Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros worden diepgaande expertises op het gebied van elektrotechniek, werktuigbouwkunde en automatisering/informatisering samengebracht in één organisatie. Zo kunnen de TBI-ondernemingen een hogere toegevoegde waarde leveren voor klanten. Eind 2016 moet deze integratie zijn afgerond.

BOUW & ONTWIKKELING

(x € 1 miljoen)	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Bedrijfsopbrengsten	690	614
Bedrijfsresultaat*	13,0	0,8
Marge	1,9%	0,1%
Orderportefeuille	906	783

* *Uit normale bedrijfsactiviteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen).*

In het segment Bouw & Ontwikkeling lieten de activiteiten op het gebied van wonen sterke groeicijfers zien door de fors aangetrokken woningbouwmarkt. Het toegenomen consumentenvertrouwen en de lage rente waren hiervoor belangrijke drijfveren. In 2015 zijn 1.707 woningen verkocht, een stijging met 61 procent (2014: 1.059). Hiervan zijn 1.507 woningen verkocht aan particulieren (2014: 811), 108 woningen aan beleggers (2014: 165) en 92 woningen aan woningbouwcorporaties (2014: 83).

Op de utiliteitsmarkt zijn de omstandigheden onveranderd lastig. Het totaalvolume kromp hier verder. Opdrachten worden in toenemende mate gecontracteerd via de aanbestedingsmarkt, maar de concurrentie hierbij is groot, met prijsdruk als gevolg.

Door het herstel in de woningmarkt zijn zowel de bedrijfsopbrengsten als het bedrijfsresultaat fors beter dan in 2014. Ook is de marge sterk verbeterd. Deze nam toe van 0,1 procent in 2014 naar 1,9 procent in 2015. Het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten steeg van € 0,8 miljoen tot € 13,0 miljoen. Gedurende het jaar heeft een analyse van de vastgoedposities plaatsgevonden. Op basis hiervan is een bijzondere waardevermindering van € 4,0 miljoen (2014: € 1,5 miljoen) doorgevoerd.

INFRA

(x € 1 miljoen)	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Bedrijfsopbrengsten	184	155
Bedrijfsresultaat*	3,5	5,7
Marge	1,9%	3,7%
Orderportefeuille	193	217

* *Uit normale bedrijfsactiviteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen).*

In het segment Infra namen de bedrijfsopbrengsten toe door een hogere productie ten opzichte van 2014. Volume- en prijsdruk hielden ook in 2015 aan mede door bezuinigingen bij de Rijksoverheid en bij lokale en provinciale overheden. De orderportefeuille liep terug en ook de marge liet een verkrapping zien ten opzichte van 2014.

De activiteiten in Denemarken lieten een toename van de bedrijfsopbrengsten zien. Omdat TBI pas sinds kort op deze markt opereert, was hier nog sprake van aanloopverliezen.

Het bedrijfsresultaat uit normale bedrijfsactiviteiten is uitgekomen op € 3,5 miljoen ten opzichte van € 5,7 miljoen in 2014.

FINANCIËLE POSITIE

De financiële positie van TBI bleef ook in 2015 onveranderd sterk met een solvabiliteit van 32,2 procent (2014: 32,9 procent). De nettokasstroom steeg met € 69 miljoen tot € 43 miljoen positief (2014: € 26 miljoen negatief), met name door een sterke focus op een efficiënte benutting van het werkkapitaal. Het nettowerkkapitaal is in 2015 verder teruggebracht naar € 48 miljoen (2014: 72 miljoen). Het geïnvesteerd vermogen in projectontwikkeling is in 2015 met € 22 miljoen teruggebracht naar € 190 miljoen (2014: € 212 miljoen). De nettoliquiditeit (liquide middelen minus kortlopende rentedragende schulden) bedroeg eind 2015 € 153 miljoen (2014: € 105 miljoen).

TBI heeft haar kredietfaciliteit van € 105 miljoen verlengd tot ultimo 2020. In geheel 2015 werd geen gebruik gemaakt van deze faciliteit. Per 31 december 2015 werd ruimschoots voldaan aan de bancaire convenanten.

DUURZAAMHEID

TBI heeft duurzaam ondernemen verder succesvol geïntegreerd in de strategie en de bedrijfsvoering. De onderneming heeft in 2015 de resultaten verder verbeterd van belangrijke duurzaamheidsthema's als een veilige en gezonde werkomgeving en reductie van de milieu-impact. Zo daalde de ongevallenratio (IF) naar 3,1 (2014: 6,1) mede door sterke sturing op gedrag en veiligheidsbewustzijn van medewerkers. Het ziekteverzuim werd ook verder teruggedrongen tot 4,1 procent (2014: 4,4 procent). De absolute CO₂-emissie daalde tot 28 kton (2014: 32 kton) en het afvalscheidingspercentage steeg tot 71 procent (2014: 63).

VOORUITZICHTEN 2016

De onderliggende vraag op de woningmarkt is krachtig en de nieuwbouwproductie zal fors stijgen.

Het segment Bouw & Ontwikkeling blijft dan ook investeren in de verdere ontwikkeling van woonconcepten. De utiliteitsmarkt zal naar verwachting aantrekken, zij het voorzichtig. TBI ziet hier mede kansen op het gebied van transformatie en revitalisering van bestaand vastgoed. Het segment Techniek verwacht goede groeimogelijkheden door verder in te spelen op de toenemende multidisciplinaire vraag. Ook ziet Techniek kansen in de industriële en maritieme sector. Het segment Infra zal ook dit jaar nog onder druk staan door teruglopende budgetten bij de overheid en overcapaciteit in de markt.

Op basis van de omvang van de orderportefeuille en de huidige marktomstandigheden verwacht TBI in 2016 € 1,6 miljard aan bedrijfsopbrengsten te realiseren. De ontwikkeling van het bedrijfsresultaat uit normale activiteiten zal ook dit jaar worden beïnvloed door de aanhoudende prijsdruk op een aantal voor TBI relevante markten.

Noot voor de redactie:

Voor meer informatie:
Dorien Staal, Directeur Communicatie & Organisatieontwikkeling
Telefoon: 010-2908500
E-mail: d.staal@tbi.nl

Het vandaag gepubliceerde geïntegreerde jaarverslag 2015 is tezamen met de GRI G4-index beschikbaar via www.jaarverslag.tbi.nl

Bijlagen

1. Geconsolideerde balans per 31 december 2015
2. Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2015
3. Kerncijfers 2015
4. Voorbeelden van projecten die de TBI-ondernemingen in 2015 hebben gerealiseerd of verworven

Profiel TBI

TBI is een groep van ondernemingen die onze fysieke leefomgeving vernieuwt, inricht en onderhoudt. Woningen, kantoren, scholen, ziekenhuizen, wegen, tunnels, bruggen, sluisen, fabrieken en scheepsinstallaties. In heel Nederland is ons werk te zien. Van kleine initiatieven tot grote, spraakmakende projecten. Voor publieke of private opdrachtgevers.

De groep kenmerkt zich als een wendbare netwerkorganisatie met ondernemingen die allemaal beschikken over hoogwaardige specialistische expertise op het gebied van Techniek, Bouw en Infra. De ondernemingen opereren elk onder hun eigen naam, maar werken ook met elkaar samen. Voor opdrachtgevers leidt deze krachtenbundeling tot meerwaarde. Voor TBI vormt deze werkwijze een vruchtbare voedingsbodem voor innovatie en synergie. Bovendien vergroten we zo onze slagkracht en expertise op het gebied van multidisciplinair ontwikkelen, bouwen en onderhoud.

Met gemiddeld 5.774 medewerkers (fte's) bedroegen de bedrijfsopbrengsten van TBI in 2015 € 1.557 miljoen. Voor meer informatie: www.tbi.nl

Bijlage 1. Geconsolideerde balans per 31 december 2015

(bedragen in duizenden euro's)

	<u>31 december 2015</u>	<u>31 december 2014</u>
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	2.219	2.642
Materiële vaste activa	98.916	103.867
Financiële vaste activa	12.017	10.053
	<u>113.152</u>	<u>116.562</u>
Vlottende activa		
Vorraden	224.232	241.201
Onderhanden projecten in opdracht van derden	-	-
Vorderingen	262.954	265.709
Liquide middelen	166.473	123.414
	<u>653.659</u>	<u>630.324</u>
Totaal activa	<u><u>766.811</u></u>	<u><u>746.886</u></u>
Groepsvermogen		
Eigen vermogen	247.008	245.883
Aandeel derden	113	117
	<u>247.121</u>	<u>246.000</u>
Voorzieningen	13.776	23.408
Langlopende schulden	52.512	24.681
Kortlopende schulden en overlopende passiva	453.402	452.797
Totaal passiva	<u><u>766.811</u></u>	<u><u>746.886</u></u>

Bijlage 2. Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2015

(bedragen in duizenden euro's)	2015	2014
Netto-omzet	1.462.585	1.957.287
Wijziging in balanswaarde onderhanden projecten	94.112	-354.563
Bedrijfsopbrengsten	1.556.697	1.602.724
Bedrijfslasten		
Kosten van grond- en hulpstoffen, uitbesteed werk en andere	-	
externe kosten	1.033.965	-1.008.502
Lonen en salarissen	-297.256	-339.170
Sociale lasten	-54.967	-62.452
Pensioenlasten	-31.308	-37.915
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	-18.523	-23.054
Bijzondere waardevermindering vlottende activa	-3.950	-1.508
Overige bedrijfskosten	-117.698	-135.253
	1.557.667 -	-1.607.854
Bedrijfsresultaat	-970	-5.130
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	1.415	1.063
Rentelasten en soortgelijke kosten	-3.570 -	-4.529
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	-3.125	-8.596
Belastingen over het resultaat	316 -	1.857
Resultaat uit deelnemingen	4.096 -	7.905
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen	1.287	1.166
Aandeel van derden in resultaat groepsmaatschappijen	-19 -	234
Nettoresultaat	1.268	1.400

Bijlage 3. Kerncijfers 2015
Kerncijfers TBI

	2015	2014	2013	2012	2011
MARKT					
Ontvangen opdrachten ¹	1.508	1.491	1.613	1.780	1.940
Orderportefeuille ¹	1.795	1.743	1.815	1.916	2.394
Verkochte woningen	1.707	1.059	1.048	638	565
FINANCIEEL¹					
Bedrijfsopbrengsten	1.557	1.603	1.744	2.122	2.172
Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen ²	32,7	31,0	32,6	66,5	59,4
Bedrijfsresultaat ²	14,2	8,0	9,6	41,6	33,3
Nettoresultaat	1,3	1,4	-13,1	5,8	24,2
Totaal activa					
Totale activa	766,8	746,9	827,3	870,3	995,0
Eigen vermogen	247,0	245,9	244,7	261,7	263,3
Rentedragende langlopende schulden	52,5	24,7	26,5	25,5	2,6
Rentedragende kortlopende schulden	14,1	18,5	35,9	6,9	7,0
Nettowerkkapitaal					
Nettowerkkapitaal	47,7	72,4	58,7	57,7	52,2
Liquide middelen	166,5	123,4	149,0	129,4	216,1
Netto-investeringen in materiële vaste activa					
Netto-investeringen in materiële vaste activa	11,9	6,5	15,1	24,2	24,2
Afschrijving materiële vaste activa	17,4	21,4	22,2	24,0	25,2
Ratio's					
Bedrijfsresultaat in %					
van bedrijfsopbrengsten ²	0,9	0,5	0,6	2,0	1,5
Nettoresultaat in % van					
* bedrijfsopbrengsten	0,1	0,1	-0,8	0,3	1,1
* het eigen vermogen	0,5	0,6	-5,4	2,2	9,2
Solvabiliteit in %	32,2	32,9	29,7	30,2	26,6
MEDEWERKERS					
Aantal medewerkers ultimo jaar (FTE)	5.744	5.981	7.351	8.143	8.253
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	5.774	6.967	7.717	8.216	8.498
Opleidingskosten per medewerker (FTE) in €	578	nb ³	nb	nb	nb
VEILIGHEID EN GEZONDHEID					
Arbeidsongevallen (met verzuim)	33	73	83	144	166
Ongevallenratio (IF)	3,1	6,1	6,0	8,5	9,4
Ziekteverzuim in %	4,1	4,4	4,2	4,7	4,6
MILIEU					
CO ₂ footprint (kton)	29	32	36	37	40
Afval (kton)	25	21	31	38	42
Leveranciersbeoordelingen (incl. milieuprestaties)	84%	80%	70%	nb	nb

MAATSCHAPPELIJK

Overtredingen wet- en regelgeving (boetes)	5	9	4	7	7
Investerings maatschappelijke initiatieven (x €1.000)	364	434	508	689	nb
Arbeitsplaatsen social return	26	73	61	nb	nb

¹ Bedragen in miljoenen euro's.

² Bedrijfsresultaat uit normale activiteiten (vóór aftrek van reorganisatielasten en bijzondere waardeverminderingen).

³ Niet beschikbaar.

Bijlage 4. Voorbeelden van projecten die de TBI-ondernemingen in 2015 hebben gerealiseerd of verworven

TECHNIEK

Intelligentie door technologie

- Oplevering van diverse bijzondere scheepsinstallaties: de eerste twee (van in totaal tien) zeer energie-efficiënte installaties voor platformbevoorradingsschepen van Esnaad (Eekels Technology). De installaties zijn gebouwd volgens de richtlijn 'design van de toekomst' waarmee ze voldoen aan de hoogste internationale klasse notaties binnen zowel de operationele als milieudoelstellingen. Vervanging van de installatie van cruiseschip de MS Rotterdam (Croon Elektrotechniek). Opdracht van Huisman Equipment voor levering van de aandrijfsystemen voor twee 10.000 mt 'tub mounted cranes', te installeren op een nieuw te bouwen kraanschep van eigenaar Heerema. Dit is de grootste opdracht voor Eekels op het gebied van aandrijfsystemen ooit (Eekels Technology).
- Oplevering van diverse bijzondere installatietechnische objecten: het Labgebouw OI2 van de VU-Amsterdam (Croon Elektrotechniek, Wolter & Dros en J.P. van Eesteren); het ziekenhuis Medisch Spectrum Twente (Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros); het Medical Innovation & Technology expert Center binnen het Radboudumc, een van de meest geavanceerde operatieruimtes van Europa (Croon Elektrotechniek).
- Oplevering van diverse duurzame installatietechnische oplossingen: nieuw energiezuinig datacentrum voor Universitair Medisch Centrum Groningen, met gepatenteerde technologie (Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros); de eerste ESCo (Energy Service Company) voor een multifunctioneel gebouw in Kapelle (Wolter & Dros), al eerder werden enkele tientallen ESCo's in de woningbouw en zorg gerealiseerd; energie-efficiënt afvalwaterzuiveringssysteem voor Waterschap Rivierenland. Dit systeem werd ontwikkeld door Aquanize, een platform waarin Croon Elektrotechniek, Eekels Technology, Mobilis en Wolter & Dros samenwerken aan waterzuiveringstechniek. Onder de naam Dananize werken Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros samen aan het verduurzamen van datacenters, van ontwerp tot onderhoud.

BOUW & ONTWIKKELING

Gebiedsontwikkeling en herinrichting bedrijventerreinen

- Start van diverse binnenstedelijke ontwikkelprojecten (Synchroon en ERA Contour): herinrichting van de eerste fase van het voormalige NS-bedrijventerrein Wisselspoor (Utrecht); klimaatneutrale wijk Karspelhof 2B in Amsterdam-Zuidoost; ontwikkeling van de exclusieve woonwijk Vroondaal in Den Haag; appartementengebouw met 165 woningen op Zeeburgereiland; ontwikkeling van een nieuwe buurt, Little-C (300 woningen en 10.000 m² commerciële ruimte), in de Rotterdamse wijk Coolhaven (in samenwerking met Bouwinvest).
- Realisatie van een aantrekkelijke woonomgeving op voormalige bedrijfsterreinen in Harderwijk met in totaal 750 woningen en aanvullende commerciële voorzieningen. Deze nieuwe wijk, Waterfront, sluit direct aan op de historische binnenstad en het Veluwemeer (Synchroon, Koopmans Bouwgroep en Comfort Partners).
- Realisatie van twee woontorens op de Wilhelminapier in Rotterdam (BREEAM Very Good) (J.P. van Eesteren, in opdracht van Synchroon en BPD); ontwikkeling en realisatie van de klimaatneutrale woonwijk Houthavens in Amsterdam (Synchroon en ERA Contour).

Ruimte voor woonwensen

- Realisatie van diverse bijzondere woonbuurten: De Deeltuin, woonwijk gebaseerd op de deeleconomie in de nieuwe wijk Veemarkt in Utrecht (ERA Contour, Synchroon en Comfort Partners); Kloosterbuuren, 118 woningen rondom een voormalig klooster en fraterhuis in het Haagse Moerwijk (ERA Contour en Comfort Partners); start realisatie van Moving Up, appartementencomplex boven de entree van metrostation De Pijp in Amsterdam (ERA Contour).
- Volledige automatisering van Voorbij Prefab. Met geautomatiseerde productielijnen kunnen nu rechtstreeks uit een BIM-bestand gevels en wanden voor woningen uit TBI-woonconcepten worden gemaakt, waardoor klanten nu (nog) meer betaalbare keuzevrijheid hebben. De productielijn heeft nu een capaciteit van 2.500 conceptwoningen per jaar.
- Nieuwe investeringen in conceptontwikkeling voor nieuwbouw, renovatie en energetische woningverbetering (TBI WOONlab, Renovatiekompas en beter-op-de-meter).

- Voor de woningconcepten beterBASIShuis en lekkerEIGENhuis ontving TBI WOONlab het Predicaat Excellent Concept (ERA Contour, Hazenberg Bouw, Koopmans Bouwgroep en Groothuis Wonen).
- Oprichting van zelfstandig e-marketingbedrijf yoreM om vastgoed beter onder de aandacht van potentiële klanten te brengen (Synchroon). YoreM ontwikkelt projectwebsites en versterkt de mogelijkheden voor co-creatie tussen klant en ontwikkelaar.
- Investing in innovatieve woonconcepten zoals XS DeLuxe: betaalbare micro appartementen met gedeelde voorzieningen op toplocaties (Synchroon).

UTILITEIT

Innovatief en integraal bouwen

- Realisatie van hotel Amstelkwartier (Amsterdam), het eerste LEED Platinum-gecertificeerde hotel in Europa. Verwerving van de opdracht voor de bouw van de Amstel Tower in Amsterdam, een 100 meter hoge woontoren in combinatie met een hotel van 186 kamers (J.P. van Eesteren).
- Realisatie van de nieuwbouw van het European Patent Office (EPO) in Rijswijk (J.P. van Eesteren, Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros).

Transformatie, renovatie en restauratie

- Diverse herbestemmingsprojecten voor monumentaal erfgoed: herbestemming van de oude Frisokazerne tot Akoesticum (Ede); transformatie van het voormalige klooster Mariënbosch (Nijmegen); herbestemming van de oude Lakfabriek (Oisterwijk); het oude meisjesspensionaat Parc Glorieux (Vught) (Ozive, het samenwerkingsverband tussen HEVO, Synchroon en Nico de Bont).
- Realisatie van diverse transformatieprojecten: transformatie van het voormalige hoofdkantoor van Shell Research aan de noordoever van het IJ tot A'DAM Toren, een multifunctioneel gebouw met observatiepunt, hotel, club, kantoren en horeca (J.P. van Eesteren); oud schoolgebouw van de Hogeschool Utrecht getransformeerd tot expertisecentrum op het gebied van zorg en technologie (Koopmans Bouwgroep, Croon Elektrotechniek en Wolter & Dros); transformatie van het klassieke Convent Hotel in Amsterdam tot een nieuw designhotel INK Hotel (J.P. van Eesteren).
- Realisatie van diverse renovatie- en restauratieprojecten: restauratie van de Eusebiuskerk in Arnhem (Nico de Bont); renovatie van de beroemde kubuswoningen in Rotterdam (J.P. van Eesteren); grootschalige renovatie van de Spinoza Hall van de Universiteit Utrecht (J.P. van Eesteren).

INFRA

Werken vanuit samenwerking

- Officiële opening van de Sluiskiltunnel in mei, ruim vijf weken voor de geplande oplevering, binnen het budget, zonder claims of restpunten en met uitstekende kwaliteits- en veiligheidsresultaten (Mobilis en Croon Elektrotechniek). Ook werd de nieuwe A4 tussen Dinteloord en Bergen op Zoom met diverse kunstwerken officieel opgeleverd (Mobilis).
- Oprichting van TBI Infra Asset Management, om te voorzien in de toenemende behoefte van klanten om na de realisatie van een project ook het onderhoud ervan voor een langjarige termijn bij één contractpartij onder te brengen. Zo hebben Mobilis en Croon Elektrotechniek contracten lopen voor het onderhoud van onder andere de Westerscheldetunnel, de Sluiskiltunnel, het Coentunneltracé en het traject A 15 Maasvlakte Vaanplein. Diverse van deze werken worden beheerd door TBI Infra Asset Management.
- Uitvoering van diverse werken, waaronder Spoorzone Delft (winnaar Schreudersprijs en Betonprijs), energie neutrale Maximabrug in Alphen aan den Rijn; verbreding A1 tussen Bunschoten en Hoevelaken; diverse kunstwerken binnen project Centrale As in Friesland.
- Begin 2016 heeft TBI definitief de opdracht gekregen voor de renovatie van de Maastunnel in Rotterdam. De renovatie betreft de betonconstructie, de technische installaties en het monumentale karakter van de tunnel. In nauwe samenwerking met de gemeente Rotterdam zullen TBI-ondernemingen Croon Elektrotechniek, Mobilis, Wolter & Dros en Nico de Bont dit project ter hand nemen.